Saksan-paimen-koira

sanoin ja kuvin

Kirjoittanut
Rittmeister v. Stephanitz

8. painos Osa 1.

Saksanpaimenkoirayhdistyksen kustantama (SV)
Berlin E.V. – Pääkonttori Augsburg

Saksanpaimenkoira sanoin ja kuvin

Ratsumestari Max von Stephanitz

kahdeksas tarkistettu painos

Tekstissä 875 kuvaa

Kustantaja Verein für Deutsche Schäferhunde (SV),
rekisteröity kotipaikka Berliinissä, EV, ”Deutsche Kartell für Hundewesen (DKH)”

Paino: Anton Kämpfe, Jena
1932

Alkuperäinen julkaisu ”Der deutsche Schäferhund in Word und Bild”
von Max v. Stephanitz
Kaikki oikeudet pidätetään
Tekijänoikeus 1932 Verein für deutsche Schäferhunde (SV),
kotipaikka Berliini, EV, kustantaja

Nimikkeen automaattinen analysointi tietojen, erityisesti mallien, trendien ja korrelaatioiden, saamiseksi tekijänoikeuslain 13b § ("tekstin- ja tiedonlouhinta") mukaisesti on kielletty.

© 2026 Max von Stephanitz

Kustantaja: BoD · Books on Demand, Mannerheimintie 12 B, 00100 Helsinki, bod@bod.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Friedensallee 273, 22763 Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-89-0370-3

Kääntäjän esipuhe suomennokseen

Max von Stephanitzin *Der deutsche Schäferhund in Wort und Bild* kuuluu koiranjalostuksen ja käyttökoirakulttuurin historian merkittäviin teoksiin. Vuonna 1932 ilmestynyt kahdeksas, uudistettu painos ei ole ainoastaan saksanpaimenkoiran historiaa, vaan laaja kuvaus koirasta, sen kehityksestä, rakenteesta, ominaisuuksista, jalostuksesta ja erilaisista käyttötehtävistä. Teos dokumentoi aikansa käsityksiä koirasta ihmisen työtoverina ja tarjoaa siten ainutlaatuisen näkymän lähes sadan vuoden takaiseen koira- ja käyttökoirakulttuuriin. Koiran historia ei ole vain rotujen historiaa. Koira on ihmisen ensimmäinen kesytetty kotieläin, ja sen tuhansia vuosia kestänyt yhteinen historia ihmisen kanssa on johtanut lukuisiin tehtäviin metsästyksestä ja paimentamisesta vartiointiin, suojeluun, etsintään ja muuhun ihmisen avustamiseen. Stephanitzin teos tallentaa tästä pitkästä kehityksestä yhden tärkeän vaiheen sekä suuren määrän tietoa, jota ei enää voida tavoittaa nykyajan kokemuksen perusteella.

Tämän suomennoksen keskeisenä periaatteena on ollut alkuperäisen lähteen mahdollisimman tarkka säilyttäminen. Teksti on pyritty kääntämään mahdollisimman lähelle alkuperäistä saksankielistä ilmaisua, käsitteistöä ja aikakaudelle ominaista kieltä. Myös kirjoittajan voimakkaat kannanotot, arvostelut, ironia ja muut historialliselle ajalle ominaiset näkemykset on säilytetty. Tarkoituksena ei ole kirjoittaa teosta uudelleen nykyajan näkökulmasta, vaan antaa lukijalle mahdollisuus tutustua siihen historiallisena lähteenä sellaisena kuin se aikanaan kirjoitettiin.

Alkuperäinen teos painettiin fraktuurakirjasimella, jonka lukeminen on nykyään useimmille vaikeaa. Näin valtava määrä historiallista tietoa on

vähitellen jäänyt uusien sukupolvien ulottumattomiin, vaikka alkuperäinen kirja on säilynyt. Tämän suomennoksen tarkoituksena on avata tämä tietolähde uudelleen ja tehdä siitä saavutettava myös niille, jotka eivät kykene lukemaan vanhaa saksankielistä fraktuuratekstiä.

Kirjan käännöstyön merkitystä korostaa myös se, että *Gebrauchshundewesen – Beziehungen zwischen Mensch und Hund mit gesellschaftlicher Verantwortung* hyväksyttiin vuonna 2025 Saksan kansalliseen aineettoman UNESCO: n käyttökoiran suojelun kulttuuriperinnön luetteloon. Tunnustus käsittää ihmisen ja koiran yhteistyön erilaisissa käyttötehtävissä sekä siihen liittyvän jalostus- ja koulutustiedon siirtymisen sukupolvelta toiselle. Deutsche UNESCO-Kommission kuvaa käyttökoiratoimintaa kulttuuriseksi käytännöksi, jota esiintyy erilaisissa muodoissa maailmanlaajuisesti. Tässä yhteydessä myös Stephanitzin teoksen säilyttämisellä on erityinen merkitys. Se on historiallinen dokumentti siitä, miten ihminen on tarkastellut koiraa, sen ominaisuuksia ja käyttöä sekä millä tavoin käyttökoiraa on pyritty jalostamaan ja kouluttamaan. Tällaisen tiedon säilyttäminen on samalla osa ihmisen ja koiran yhteisen kulttuurihistorian säilyttämistä tuleville sukupolville.

Teos julkaistaan suomenkielisenä neljänä osana. Laaja, yli tuhannen sivun kokonaisuus on näin helpommin käsiteltävissä, ja sisältö voidaan jakaa luontevasti aihealueittain. Neliosainen rakenne ei muuta alkuperäisen kirjan sisältöä, vaan helpottaa sen käyttöä, lukemista ja säilyttämistä. Jokainen osa muodostaa samalla osan yhdestä historiallisesta kokonaisuudesta. Tämä suomennos on siten enemmän kuin vanhan koirakirjan käännös. Se on yritys säilyttää ja välittää tuleville sukupolville osa siitä tiedosta, kokemuksesta ja kulttuuriperinnöstä, joka on rakentunut ihmisen ja koiran yhteisessä historiassa.

Kääntäjä
Keijo Kodis

Esipuhe VI. painokseen

Tämän täysin uudistetun painoksen muokkaustyö koskien saksanpaimenkoiran jalostusta ja hoitoa, joka ilmestyi ensimmäisen kerran vuonna 1901 vaatimattomassa mittakaavassa, aloitettiin vähän ennen maailmansodan puhkeamista. Sitä jatkettiin lähes viiden vuoden tauon jälkeen, se oli painovalmis jouluna 1919, mutta se voitiin painaa vasta vuotta myöhemmin. Se on edelleen täysin maailmansodan ja sen itsensä aiheuttaman tuhoisan lopputuloksen vaikutuksen alainen; kuitenkaan en ajatellut, että minun pitäisi nyt muuttaa mitään.

Tulkoon siis tämä monen vuoden työn hedelmä saksalaisen jalostustyön hyödyksi, saksanpaimenkoiramme siunaukseksi.

Görlitz, tammikuu 1921.

v. Stephanitz.

Esipuhe VII. painokseen

Esipuhe VI:n een ei ole lisättävää; Sen jälkeen, kun 5000 kappaletta myytiin loppuun muutamassa kuukaudessa, kirjan uusintapainos, joka julkaistiin nyt myös englanniksi, painettiin vasta nyt paperihankintavaikeuksien vuoksi. Se, että myyntihintaa jouduttiin valitettavasti korottamaan moninkertaiseksi, puhuu isänmaan surullisista olosuhteista ja vaikeuksista.

Muutamaa pientä nykyaikaista muutosta ja lisäystä lukuun ottamatta en ole muuttanut sisältöön mitään.

Görlitz, kesäkuu 1922.

v. Stephanitz.

Esipuhe VIII. painokseen

Kymmenen vuotta on kulunut edellisen painoksen ilmestymisestä. Ajankohta teki tarpeelliseksi työstää laaja aineisto lähes kokonaan uudelleen, sillä tietomme monista "Sanoin ja kuvin" käsitellyistä kysymyksistä on laajentunut ja vahvistunut ennennäkemättömällä tavalla varsinkin viime vuosina. Periaate pysyi samana: uskollisuudesta parhaalle ystävällemme ja suojelevalle auttajallemme, jonka pitäisi herättää rakkaus ja ymmärtäväinen välittäminen siitä; vanhan miehen viimeinen pyyntö säilyttää rotu sellaisena kuin se oli meille onnellisina ja varsinkin vaikeina päivinä!

Kohlhöhe, tammikuu 1932.

v. Stephanitz.

Sisällysluettelo

	Osa
Esipuheet	1
Käytetyt lähteet	1
I Osa: Lammas- ja paimenkoirien alkuperä ja yhteys	1
II Osa: Saksanpaimenkoiran luonne ja käyttö	2
III. Osa: Jalostus	3
IV Osa: Kasvatus ja hoito	3
V. Osa: Saksanpaimenkoiran arviointi	3
VI. Osa: Kasvatus	4
VII Osa: Majoitus ja kenneltilat	4
VIII Osa: Osto ja myynti	4
IX. Osa: Näyttely- ja koejärjestelmä, yhdistykset ja liitot	4
X. Osa: Toimitus junalla ja postilla	4
Yleisten teknisten termien lyhenteet	4
Aihehakemisto	4
Kuvahakemisto	4
Nimihakemisto	4

Käytetyt lähteet

Alverdes, Tiersoziologie, 1925.
E. Baur, Einführung in die Vererbungslehre, 1930.
A. Becker, Postembryonales Wachstum des Schäferhundschädels, 1923.
L. Beckmann, Geschichte und Beschreibung der Rassen des Hundes, 1895.
F. Birkner. Über die Hunde der Römer in Deutschland, 1903.
R. Blunk, Die Ausbildung des Hundes zur Spurenreinheit, 1926.
L. Boehmer, Die elementaren Naturgesetze der Bewegungen von Mensch und Tier, 1924.
W. Bölsche, Tierbuch, Bd. I, 1908.
Ders., Der Mensch der Vorzeit, 1909.
Ders., Der Mensch der Pfahlbauzeit, 1911.
Ders., Tierseelen und Menschenseelen, 1924.
Böttger, Anweisung zum Ausbilden von Suchhunden für den Ermittlungsdienst u.a., 1926.
R. Braungart, Die Südgermanen, 1914.
A. Brehm, Tierleben, Bd. XII, 1925.
v. Buttel-Reepen, H. Moderne Tierpsychologie, 1909.,
v. Bylandt, Graf, Die Hunderassen, Beschreibung ihrer Points, Typen, Eigenschaften und Fehler, 1905.
M. Coler, Oeconomia oder Hausbuch zum Calendario perpetuo gehörig, 1632.
Ch. Darwin, Der Ausdruck der Gemütsbewegungen, 1884.
R. Disselhorst, Die Anatomie und Physiologie der großen Haussäugetiere, 1923.
K. F. Domheim, Messungen an Haushundschädeln, ein Beitrag zur Abstammungsfrage, 1925.
H. Driesmanns, Der Mensch der Urzeit, 1907.
U. Duerst, Subfossile Haustiere Asiens und ihre Beziehungen zu den vor- und frühgeschichtlichen Haustierschlägen, insbesondere der germanischen Vorzeit, 1907. Ders., Selektion und Pathologie, 1911.
L. Edinger, Einführung in die Lehre vom Bau und den Verrichtungen des Nervensystems, 1912. Ders., Welche Beziehungen bestehen zwischen dem Aufbau des Nervensystems und seiner Tätigkeit? 1912.
Ders., Zur Methodik in der Tierpsychologie, 1914.
Ellenberger und Baum, Anatomie des Hundes, 1891.
Ellenberger, Baum und Dittrich, Handbuch der Anatomie der Tiere für

Künstler, Bd. V, Der Hund, 1911.
G. Freytag, Bilder aus deutscher Vergangenheit, 1876.
O. F. Gandert, Forschungen zur Geschichte des Haushundes, 1930. R. Goldschmidt, Einführung in die Wissenschaft vom Leben, 1927. Ders., Die Lehre von der Vererbung, 1927.
W. Haacke, Die Schöpfung der Tierwelt, 1893.
E. Haeckel, Natürliche Schöpfungsgeschichte, 1889.
Ders., Systematische Phylogenie der Wirbeltiere, 1895.
Ders., Die Welträtsel, 1899.
J. Hansen, Puschs Lehrbuch der allgemeinen Tierzucht, 1920.
J. Hansmann, Veröffentlichungen in der SV-Zeitung.
E. Hauck, Aufsätze aus "Unsere Hunde" 1917 - 1931.
Ders., Das seelische Verhalten des Pferdes und des Hundes, 1928.
Ders., Die Beurteilung des Hundes, 1929.
O. Hauser, Der Mensch vor hunderttausend Jahren, 1917.
Ders., Rassezucht, 1924.
Hegendorf (v. Merey), Der Gebrauchshund, seine Erziehung und Dressur, 1914. A. Heim,. Die Schweizer Sennenhunde, 1914.
Ders., Über den Bau der Hinterläufe, 1929.
F. Hempelmann, Tierpsychologie, 1926.
H. Henning, Der Geruch, 1924.
Ders., Psychologie der Gegenwart, 1925.
Heydenreich. Handbuch der praktischen Genealogie, 1913,
M. Hilzheimer, die Knochenfunde der Steinauer Höhle, 1913.
Ders., Natürliche Rassengeschichte der Haussäugetiere, 1926.
W. His, Über die natürliche Ungleichheit der Menschen, 1928.
M. Hoemes, Natur- und Urgeschichte des Menschen 1909.
Jahrbuch für Jagdkunde,
1922, Schäme, Die Grundformen des Haushundschädels.
1923/25, E. Tänzer, Der Unterschied von Hund und Wolf.

A. Jakobi, Die Bedeutung der Farben im Tierreich, 1904.
H. Jeitteles, Die Stammväter unserer Hunderassen, 1877.
G. Just, Die Vererbung, 1927.
P. Kämmerer, Neuvererbung, 1925.
C. Keller, Zur Abstammungsgeschichte unserer Hunderassen, 1903.
C. Keller II, Die Terpenfunde in Holland ("Umschau"), 1910.
K. Kelling, Der Hund im deutschen Volkstum, 1914.
Körbuch für deutsche Schäferhunde, Bd. 1 - X, 1922 - 1931.
C. Kronacher, Allgemeine Tierzucht, 1921.

Lebensbilder aus der Tierwelt, H. Meerwarth und K. Soffel, Bd. I - III, 1908 - 12.
L Eleveur, Nos Chiens de Berger, P. Megnin und H. Säuret, 1898.
W. Liepmann, Die Psychologie der Frau, 1920 und andere.
Ders., Weltschöpfung und Weltanschauung, 1923.
G. v. List, Das Geheimnis der Runen, 1908.
H. Lößl, Veröffentlichungen in der SV-Zeitung.
O. Loew, Der Kalkbedarf von Mensch und Tier, 1929.
L. Löhner, Über menschliche Individual- und Regionalgerüche, 1923.
Ders., Untersuchungen über die geruchsphysiologische Leistungsfähigkeit von Polizeihunden, 1925.
Ders., Die Inzucht, 1929.
R. Menzel und R. Menzel, Veröffentlichungen in der SV-Zeitung.
Dies., Die Bedeutung der Gesetze über Schwellenwert und Reizsummation bei der Spürarbeit des Hundes, 1928.
Dies., Beobachtungen Uber das Abstraktionsvermögen des Hundes, 1929.
R Menzel und R. Menzel, Die Verwendung der Riechfähigkeit des Hundes im Dienste der Menschheit, 1930.
Dies., Wesenserprobung, ihre theoretischen Grundlagen und ihre praktische Ausführung, 1930. A Moll, Psychologische Untersuchungen der Spürhunde der Berliner Kriminalpolizei, 1927. R. Müller, Biologie und Tierzucht, 1905.
Ders., Sexualbiologie, 1907.
H Mynsinger, Das Puoch von den valken, habichen, sperbem, pfäriden und hunden, 1473. Th. Noack, Dr. Flecks Reiseausbeute aus Südwestafrika, 1894.
Ders., Wölfe, Schakale, vorgeschichtliche und neuzeitliche Haushunde, 1907.
W. Pastor, Aus germanischer Vorzeit, 1907.
Petrus de Crescentiis, New Feldt- und Ackerbaw, Ende des XV. Jahrhunderts. H. Ploß, Das Weib in der Natur- und Völkerkunde, 1895.
Reinhard, Oberst, Das Entstehen der Meldehunde im Weltkrieg, 1931.
L. Reinhardt, Der Mensch der Eiszeit, 1908.
Ders., Der Hund, eine kulturgeschichtliche Studie, 1911.
E.G. Sarris, Sind wir berechtigt, vom Wortverständnis des Hundes zu sprechen? 1931.
E. Schiche, Veröffentlichungen im Journal für Psychologie und Neurologie, 1920/21.
Ders., Über gewisse Hemmungserscheinungen bei Reaktionen des dressierten Hundes, 1922.
R. Schmaltz, Das Geschlechtsleben der Haussäugetiere, 1921.
B. Schmid, Das Seelenleben der Tiere, 1926.
Fr. Schmidt, Verbrecherspur und Polizeihund, 1910.

Ders., Polizeihunderfolge deutscher Schäferhunde, Neue Winke für Polizeihundführer, Liebhaber und Behörden, 1911.
W. Schwartz, Indogermanischer Volksglauben, 1885.
M. Sieber, bearbeitet von R. Strebei, Die Hunde Afrikas, 1899.
Ders., bearbeitet von R. Strebei, Die Hunde Asiens, 1900/02.
H. W. Siemens, Rassenhygiene und Vererbungslehren, 1923.
v. Skramlik, E., Handbuch der Physiologie der niederen Sinne, 1926.
R. Sommer, Tierpsychologie, 1925.
v. Stephanitz, M., Aufsätze in der SV-Zeitung 1902 - 1931.
Ders., Anweisung zum Abrichten und Ausbilden von Sanitätshunden, 1914.
Ders., Der deutsche Schäferhund als Diensthund, 1919.
Ders., Zwingerbuch, 1920.
Ders., Namenbuch für deutsche Schäferhunde, 1921.
Ders., Der Verein für deutsche Schäferhunde (SV), sein Ziel und seine Verfassung, XXIII. Aufl., 1931.
Ders., Die Seele des Schäferhundes, 1928.
Ders., Die Erziehung und Ausbildung des Hundes zum Begleit- und Schutzhund des Liebhabers, 1929.
Ders., Zur Geschichte der Haustiere, Süddeutsche Monatshefte, 1931.
R. Strebei, Die deutschen Hunde und ihre Abstammung, 1905.
A. Ströse, Unsere Hunde, 1902.
Th. Studer, Entwicklung der Haushundzucht bei den Pfahlbauem, 1899.
Ders., Die prähistorischen Hunde in ihren Beziehungen zu den gegenwärtig lebenden Rassen, 1901.
Ders., Über den deutschen Schäferhund und einige kynologische Fragen, 1903. Ders., Über einen Hund aus der paläolithischen Zeit Rußlands, 1905.
Sylvan. Jahrbuch für Forstmänner, 1823
Teike, Das Staupegebiß, seine Ursachen und Wirkungen, 1922.
v. Unruh, T., Leben mit Tieren, 1909.
O. Vogt, Kritisches über die Grundlagen der Hundedressur, 1921.
O. und C. Vogt, Über funktionelle und genetische Harmonien, 1931.
L. Wilser, Leben und Heimat des Urmenschen, 1910.
Zuchtbuch für deutsche Schäferhunde (SZ), Bd. I - XVHI, 1899 - 1932.

Lehdet

Archiv für Rassen- und Gesellschafts-Biologie, Leipzig-Berlin.
Deutsche Gesellschaft für Züchtungsurkunde, Flugschriften und Zeitschriften, 1909 - 31. Jahrbuch für Jagdkunde, Berlin
Der Kosmos, Stuttgart.
Kriminalistische Monatshefte, Berlin
Natur und Museum, Frankfurt a. Main.
Pflügers Archiv für die gesamte Physiologie, Berlin.
Umschau, Frankfurt a. Main.
Unsere Hunde, Wien.
Zeitschrift für Hundeforschung, Berlin.
Zeitschrift für Tierzüchtung und Züchtungsbiologie, Berlin.
Zeitung des Vereins für deutsche Schäferhunde (SV), Jahrgang I - XXXI, 1902 - 31.

Max von Stephanitz
1864–1936

Saksanpaimenkoira – sanoin ja kuvin

OSA 1

Mistä saksanpaimenkoira tuli – ja miten siitä tuli saksanpaimenkoira?

Max von Stephanitz tarkastelee teoksen ensimmäisessä osassa koiran ja paimenkoirien alkuperää, niiden kehitystä ja eri maiden paikallisia muotoja. Hän kuvaa saksanpaimenkoiran rakennetta, luonnetta ja käyttöä sekä rodun varhaista jalostusta ja sen merkittäviä verilinjoja.

Runsas alkuperäinen kuvitus johdattaa lukijan aikaan, jolloin saksanpaimenkoiraa rakennettiin ennen kaikkea käyttökoiraksi.

Suomenkielinen laitos perustuu vuoden 1932 kahdeksanteen, uudistettuun painokseen.

9 789528 903703